

Vlada Republike Hrvatske

**Pregovaračko stajalište Republike Hrvatske
za Međuvladinu konferenciju o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji
za poglavlje 4. "Sloboda kretanja kapitala"**

Zagreb, 5. lipnja 2008. godine

**MEĐUVLADINA KONFERENCIJA O PRISTUPANJU
REPUBLIKE HRVATSKE EUROPSKOJ UNIJI**

PREGOVARAČKO STAJALIŠTE REPUBLIKE HRVATSKE

POGLAVLJE 4. – SLOBODA KRETANJA KAPITALA

I. SAŽETAK PREGOVARAČKOG STAJALIŠTA

Republika Hrvatska prihvaća pravnu stečevinu Europske unije (EU) obuhvaćenu poglavljem 4. "Sloboda kretanja kapitala" kakva je na snazi 1. ožujka 2008. godine, te je spremna ostvariti njenu punu provedbu do pristupanja EU, s izuzetkom ograničenja u vezi stjecanja vlasništva poljoprivrednog zemljišta od strane fizičkih i pravnih osoba iz EU/EEP za čije zadržavanje u primjeni Hrvatska traži prijelazno razdoblje.

Hrvatska također traži da se u članku 57 (1) Ugovora o osnivanju Europskih zajednica, koji se odnosi na primjenu ograničenja iz nacionalnog zakonodavstva prema trećim zemljama, u odnosu na Hrvatsku primjenjuje 31. prosinca 2002. godine. Naime, 1993. godine u Hrvatskoj je područje slobode kretanja kapitala bilo uređeno nacionalnim zakonodavstvom koje je nedovoljno usporedivo s pravnom stečevinom EU u tom području.

Za potrebe priprema za članstvo, Hrvatska u ovoj fazi smatra rujan 2009. godine ciljnim razdobljem dovršetka pregovora o pristupanju EU.

II. ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

Poglavlje 4. "Sloboda kretanja kapitala" obuhvaća tri temeljna područja: slobodu kretanja kapitala, usluge platnog prometa i sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma.

Temeljni propisi Republike Hrvatske koji uređuju područje slobode kretanja kapitala su:

- Ustav Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 8/98 - pročišćeni tekst, 113/00, 124/00 - pročišćeni tekst, 28/01, 41/01 - pročišćeni tekst, 55/01),
- Zakon o deviznom poslovanju (NN 96/03, 140/05 i 132/06) koji uređuje sve vrste kapitalnih transakcija sukladno nomenklaturi zadanoj Direktivom Vijeća 88/361/EEZ o primjeni članka 67. Ugovora,
- Zakon o osiguranju (NN 151/05), Zakon o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima (NN 49/99, 63/00, 103/03, 177/04 i 71/07), Zakon o investicijskim fondovima (NN 150/05), Zakon o bankama (NN 84/02, 141/06) i Zakon o osiguranju depozita (NN 177/04), koji propisuju pravila ulaganja institucionalnih ulagača,
- Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01, 79/06 i 141/06), Zakon o šumama (NN 140/05), Zakon o poljoprivrednom zemljištu (NN 66/01, 87/02, 48/05 i 90/05), Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05), te drugi posebni propisi, koji uređuju pitanja stjecanja vlasništva nekretnina od strane stranih osoba na području Republike Hrvatske.

Pojedina pitanja slobode kretanja kapitala u odnosima između Hrvatske i EU uređena su i kroz odgovarajuće odredbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica (NN-MU 14/01). U skladu s tim odredbama, Hrvatska provodi postupnu liberalizaciju i uklanjanje ograničenja u kretanju kapitala, uključujući i u prometu nekretninama, na način i u rokovima predviđenima Sporazumom.

Temeljni propisi koji uređuju područje usluga platnog prometa su:

- Zakon o deviznom poslovanju (NN 96/03, 140/05 i 132/06) koji uređuje platni promet s inozemstvom i
- Zakon o platnom prometu u zemlji (NN 117/01) koji uređuje područje platnog prometa u zemlji.

Temeljni propis koji uređuje područje sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma je Zakon o sprječavanju pranja novca (NN 69/97, 106/97, 67/01, 114/01, 117/03 i 142/03).

Zakonodavstvo Hrvatske u spomenutim područjima u velikoj je mjeri već usklađeno s pravnom stečevinom EU. Preostalo usklađivanje bit će provedeno do dana pristupanja EU, s izuzetkom odredbi koje se odnose na stjecanje vlasništva poljoprivrednog zemljišta od strane fizičkih i pravnih osoba iz EU/EEP, za čije je usklađivanje Hrvatskoj potrebno dodatno vrijeme.

U Hrvatskoj postoji odgovarajući institucionalni okvir za provedbu pravne stečevine u ovom poglavlju. Stoga, nije potrebno utemeljenje bilo kakvih novih institucija ili javnih tijela, već samo jačanje postojećih. Za provedbu pravne stečevine u prvom su redu nadležni Ministarstvo financija, Ministarstvo pravosuđa i Hrvatska narodna banka.

U cilju postizanja pune i učinkovite primjene pravne stečevine do pristupanja u EU, uz zatražene iznimke, Hrvatska će nastaviti s daljnjim usklađivanjem zakonodavstva i jačanjem svoje administrativne sposobnosti. Aktivnosti i mjere koje Hrvatska u tom smislu planira poduzeti opisane su u nastavku stajališta, dok je vremenski raspored usklađivanja zakonodavstva s pravnom stečevinom EU prikazan u Prilogu 1.

III. USKLAĐIVANJE ZAKONODAVNOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA S PRAVNOM STEČEVINOM EU

III.a. Kapitalni poslovi

Zakon o deviznom poslovanju

Izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju iz 2006. godine (NN 132/06), isti je u potpunosti usklađen s pravnom stečevinom EU, uključujući relevantne odredbe Ugovora o osnivanju Europskih zajednica (članci 56. do 60., 43., 49., 102., 119., 120., 295., 296., 297., 301., 307.), i Direktivu Vijeća 88/361/EEZ o primjeni članka 67. Ugovora.

Većina kapitalnih poslova je u potpunosti liberalizirana, a za preostale restrikcije je Zakonom utvrđen precizan vremenski rok njihovog ukidanja.

Poslovi s vrijednosnim papirima

Od stupanja na snagu izmjena Zakona o deviznom poslovanju iz 2006. godine, poslovi s vrijednosnim papirima te poslovi s udjelima u investicijskim fondovima obavljaju se isključivo u skladu s propisima koji uređuju tržište vrijednosnih papira i poslovanje investicijskih fondova. Naime, prestala je važiti Odluka o načinu i uvjetima pod kojima rezidenti ulažu u strane vrijednosne papire i udjele u stranim investicijskim fondovima. U skladu s time rezidenti fizičke osobe mogu obavljati kupoprodaju vrijednosnih papira i udjela u stranim investicijskim fondovima izravno preko stranog ovlaštenog društva. Osim toga liberalizirano je i ulaganje nerezidenata u blagajničke zapise Hrvatske narodne banke i trezorske zapise Ministarstva financija Republike Hrvatske. Zakon o deviznom poslovanju stoga ne sadrži niti jedno ograničenje vezano uz poslove s vrijednosnim papirima rezidenata i nerezidenata.

Kreditni poslovi

Rezidenti, fizičke i pravne osobe, slobodno obavljaju sve poslove na osnovi komercijalnih kreditnih poslova s nerezidentima.

Također, rezidenti pravne i fizičke osobe se slobodno zadužuju u inozemstvu po osnovi kratkoročnih i dugoročnih financijskih kredita te slobodno odobravaju dugoročne financijske kredite nerezidentima. Međutim, zabranjeno je odobravanje nerezidentima financijskih kredita s rokom dospjeća kraćim od jedne godine. Zabrana se ne odnosi samo na banke, na rezidente kada odobravaju financijske kredite nerezidentima u sklopu izravnih vlasničkih ulaganja te na rezidente kada odobravaju financijske kredite nerezidentima s kojima su u srodstvu (bračni drug, roditelji, djeca, braća, sestre).

Međutim, izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju iz 2006. godine, propisano je da spomenute restriktivne odredbe prestaju važiti 1. siječnja 2009. godine.

Osim toga, u Zakonu o deviznom poslovanju i relevantnim podzakonskim aktima ukinute su odredbe temeljem kojih banka nije dužna isplatiti korisniku naplate sredstva iz inozemnog kredita niti izvršiti plaćanje u inozemstvo po osnovi odobrenog kredita ako kredit nije prijavljen Hrvatskoj narodnoj banci. Na taj način, statističko prikupljanje podataka o kreditnim odnosima s inozemstvom više ne predstavlja kapitalnu restrikciju.

Depozitni poslovi

Nerezidenti potpuno slobodno obavljaju depozitne poslove u Hrvatskoj. Naime, ukinuta je restrikcija u vezi gotovinskog poslovanja po računima nerezidenata u domaćim bankama te u skladu s time nerezidenti sada mogu bez ograničenja u iznosu podizati i polagati na svoje račune stranu gotovinu te gotovinu u kunama.

Međutim, prema Zakonu o deviznom poslovanju, rezidenti mogu otvarati i voditi devizne račune samo u domaćim bankama. Hrvatska narodna banka može rezidentima izdati odobrenje za otvaranje računa u inozemstvu u posebnim slučajevima propisanim posebnom Odlukom o uvjetima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inozemstvu (NN 111/03, 189/04 i 124/06). Posljednjim izmjenama i dopunama Zakona, propisano je ukidanje

navedene restriktivne odredbe s 1. siječnja 2009. Time će, od 1. siječnja 2009. i depozitni poslovi rezidenata u inozemstvu, biti potpuno liberalizirani.

Unošenje i iznošenje gotovine

Ovaj segment kapitalnih poslova uređen je Odlukom o unošenju i iznošenju gotovine, čekova i materijaliziranih vrijednosnih papira (NN 111/03, 69/06, 82/06 - ispravak).

Liberalizacija je provedena i u ovom području te je prema postojećim propisima nerezidentima omogućeno unošenje i iznošenje strane gotovine i čekova te unošenje i iznošenje gotovine i čekova u kunama bez ograničenja u iznosu. Nadalje, sukladno navedenoj Odluci, prilikom prelaska državne granice rezidenti i nerezidenti su obvezni prijaviti carinskom službeniku svaki iznos strane gotovine, gotovine u kunama i čekova koji je propisan zakonom koji uređuje sprječavanje pranja novca (trenutno - iznad 40.000 kuna ili protuvrijednost tog iznosa).

Rezident fizička osoba može iznijeti i unijeti iz Hrvatske pri prelasku državne granice u gotovini u kunama maksimalno do 15.000 kuna, a za svaki iznos koji prelazi propisani limit potrebno je ishoditi odobrenje Hrvatske narodne banke.

Rezident fizička osoba može iznijeti iz Hrvatske pri prelasku državne granice strane gotovine i čekova u protuvrijednosti do 3.000 eura a za svaki iznos koji prelazi propisani limit potrebno je odobrenje Hrvatske narodne banke.

Međutim, posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju, propisano je ukidanje odredbe Zakona temeljem koje Hrvatska narodna banka propisuje ograničenja unošenja i iznošenja gotovog novca, od 1. siječnja 2009. godine. Time će i to područje kapitalnih poslova biti u potpunosti liberalizirano.

Plaćanje i naplata u gotovini

Plaćanja i naplate u gotovini između rezidenata i nerezidenata uređena su Odlukom o načinu i uvjetima pod kojima rezidenti u poslovanju s nerezidentima mogu primiti naplatu ili izvršiti plaćanje u gotovini u kunama, stranoj gotovini i čekovima (NN 54/06 i 132/07). Izmjenama i dopunama Odluke koje su stupile na snagu 1. siječnja 2008. godine, u potpunosti je liberalizirano gotovinsko poslovanje u kunama između rezidenata i nerezidenata. Preostalo ograničenje odnosi se na mogućnost plaćanja i naplata između rezidenata i nerezidenata u stranom gotovom novcu.

Međutim, posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju propisano je ukidanje odredbe temeljem koje Hrvatska narodna banka propisuje ograničenja u plaćanju i naplati u gotovini između rezidenata i nerezidenata, od 1. siječnja 2009. godine. Time će i to područje biti u potpunosti liberalizirano.

Obvezna pričuva banaka

Do pristupanja EU, Hrvatska će uskladiti Odluku o graničnoj obveznoj pričuvi (NN 146/05, 69/06 i 130/07) i pripadajuću Uputu za provedbu Odluke o graničnoj obveznoj pričuvi (NN 155/05, 75/06, 82/06 i 12/08) s pravnom stečevinom EU.

Zabrana povlaštenog pristupa javnog sektora financijskim institucijama

Nekoliko posebnih zakona koji uređuju poslovanje financijskih institucija, sadrže prudencijalne odredbe koje je potrebno uskladiti s pravnom stečevinom EU, uključujući članke 56., 58 (1) (b) i 102. Ugovora o osnivanju Europskih zajednica kojima se javnim institucijama zabranjuje povlaštenu pristup sredstvima financijskih institucija. Stoga će Hrvatska usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom EU provesti na sljedeći način:

- (i) izmjenom Zakona o osiguranju, koja će se provesti do kraja II. kvartala 2008. godine, osigurat će se da povlaštenu pristup javnog sektora sadržan u čl. 123. bude izvan snage od dana pristupanja Hrvatske EU;
- (ii) novim Zakonom o osiguranju depozita koji će se donijeti do kraja III. kvartala 2008. godine, uklonit će se odredbe koje omogućuju povlaštenu pristup javnom sektoru sadržane u čl. 17. sadašnjeg Zakona;
- (iii) izmjenom Zakona o fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji koja će se provesti do kraja 2008. godine uklanjanjem odredbe koja omogućava povlaštenu pristup javnom sektoru sadržane u čl. 10., ukoliko se to pokaže potrebnim odnosno ukoliko ne dođe do likvidacije fonda hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji prije kraja 2008. godine.

U vezi čl. 10. Zakona o fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, Hrvatska smatra da fond u ovom trenutku ne predstavlja oblik narušavanja zabrane privilegiranog pristupa države financijskim institucijama. Naime, Zakonom o fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji Hrvatska je osnovala poseban fond čija je svrha obeštećenje hrvatskih branitelja i njihovih obitelji. Imovina fonda sastoji se isključivo od imovine koju je Hrvatska donirala u fond. Udjeli su postali unovčivi od travnja 2008. godine odnosno istekom tri godine od dana stjecanja udjela u fondu. Na temelju Zakona Vlada Republike Hrvatske mora donijeti odluku o likvidaciji fonda ukoliko neto imovina fonda u roku 6 mjeseci nakon isteka roka od tri godine padne ispod 50% vrijednosti neto imovine utvrđene na zadnji dan treće godine. Ukoliko do likvidacije fonda dođe prije kraja 2008. godine, izmjena Zakona o fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji neće biti potrebna.

Nakon usklađivanja spomenuti zakoni neće sadržavati odredbe koje bi mogle biti u primjeni nakon pristupanja EU, a da nisu u skladu s pravnom stečevinom EU koja se odnosi na povlaštenu pristup javnog sektora financijskim institucijama.

Pored navedenog, Hrvatska je već ukinula povlaštenu pristup države sredstvima financijskih institucija za obvezne i dobrovoljne mirovinske fondove i štedno kreditne zadruge. Naime, izmjenama i dopunama Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima, propisano je ukidanje povlaštenog pristupa s danom pristupanja Hrvatske EU. Također, ukidanjem Zakona o štedno kreditnim zadrugama i donošenjem novog Zakona o kreditnim unijama ukinut je povlaštenu pristup države sredstvima štedno kreditnih zadruga/kreditnih unija.

Portfeljna ulaganja institucionalnih ulagača

Različit tretman ulaganja institucionalnih ulagatelja u domaću i stranu aktivu predstavlja ograničenje slobode kretanja kapitala, prema odredbama članaka 56. i 58 (1) (b) Ugovora o osnivanju Europskih zajednica. Hrvatska je uklonila takvu vrstu ograničenja iz svojih zakona.

Tako je izmjenama i dopunama Zakona o tržištu vrijednosnih papira ukinuta odredba temeljem koje su ovlaštena društva smjela ulagati sredstva svojih klijenata isključivo u vrijednosnice kojima se trguje na uređenim tržištima kapitala u Republici Hrvatskoj, EU ili članicama OECD-a. Na taj način, potpuno je liberalizirano ulaganje ovlaštenih društava u strane vrijednosnice.

Izmjenama i dopunama Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima (NN 71/07) ukinute su restriktivne odredbe koje su na različit način tretirale ulaganja mirovinskih fondova u domaću i stranu aktivu.

Također, ukidanjem Zakona o štedno kreditnim zadrugama i donošenjem novog Zakona o kreditnim unijama ukinut je diskriminirajući tretman ulaganja u stranu aktivu u odnosu na ulaganja u domaću aktivu štedno kreditnih zadruga/kreditnih unija.

Zakonom o osiguranju propisano je da od dana pristupanja Hrvatske EU, ulaganja u aktivu zemalja članica i u domaću aktivu imaju isti tretman kada se radi o osiguravajućim društvima.

Prekogranična ulaganja u financijski sektor

Hrvatska u svom zakonodavstvu nema propisa ili odredbi koje bi putem pravila za prekogranična ulaganja nerezidenata u domaći financijski sektor onemogućavala slobodu kretanja kapitala.

Hrvatska smatra da su Zakon o bankama, Zakon o osiguranju, Zakon o investicijskim fondovima, Zakon o leasingu, Zakon o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga i ostali zakoni koji uređuju poslovanje financijskih institucija u skladu s pravnom stečevinom EU, uključujući i Priopćenje Komisije – Ulaganja u sektor financijskih usluga unutar EU, u području slobode kretanja kapitala u svrhu prekograničnog ulaganja u financijski sektor Hrvatske.

Tablica: Udio u ukupnoj aktivni banaka prema vlasništvu

Udio u ukupnoj aktivni banaka	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Banke u državnom vlasništvu	4,0	3,4	3,1	3,4	4,2	4,7
Banke u privatnom domaćem vlasništvu	5,8	5,6	5,6	5,3	5,0	4,9
Banke u stranom vlasništvu	90,2	91,0	91,3	91,3	90,8	90,4 ¹

Posebna prava države u privatiziranim trgovačkim društvima

Posebna prava države u privatiziranim trgovačkim društvima u Hrvatskoj proizlaze iz zakona koji reguliraju privatizaciju tri društva u (ranijem) potpunom državnom vlasništvu. Radi se o Zakonu o privatizaciji Hrvatske elektroprivrede d.d. (NN 32/02), Zakonu o privatizaciji INA -

¹ 90,1% je u vlasništvu matica sa sjedištem u EU.

Industrije nafte d.d. (NN 32/02) i Zakonu o privatizaciji Hrvatskih telekomunikacija d.d. (NN 65/99 i 68/01). Sva tri zakona sadrže odredbe prema kojima država zadržava određena posebna prava koja se ogledaju u ekskluzivnom pravu kontrole nad promjenama u vlasništvu, kao i ekskluzivnom pravu veta na određene odluke uprave društva, a također joj osiguravaju pravo prvokupa cjelokupne ili dijela imovine društva po procijenjenoj tržišnoj vrijednosti u slučaju likvidacije. Navedeni zakoni ne predviđaju rokove u kojima istječu pojedina posebna prava u ovim društvima, odnosno ne postoji planirani datum punog usklađivanja s pravnom stečevinom EU u dijelu koji se odnosi na područje posebnih prava države u privatiziranim društvima, a koje bi značilo ukidanje spomenutih posebnih prava.

Hrvatska će se uskladiti s pravnom stečevinom EU u ovom području izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji Hrvatske elektroprivrede d.d., Zakona o privatizaciji INA - Industrije nafte d.d. i Zakona o privatizaciji Hrvatskih telekomunikacija d.d., koje će stupiti na snagu do pristupanja Hrvatske EU.

Također, određena prava države proizlaze iz dokumenata koji nisu dijelom nacionalnog zakonodavstva. Radi se o ugovorima o prodaji i prijenosu dionica sklopljenim temeljem javnog prikupljanja ponuda, koji su sklopljeni kao izraz volje ugovornih strana, i to države kao prodavatelja s jedne i ulagača kao kupca s druge strane. Država na određeni rok zadržava posebna prava sadržana u sljedećim odredbama: zabrana raspolaganja nekretninama, obveza zadržavanja zatečenog broja radnika te obveza nastavka obavljanja osnovne/temeljne djelatnosti kojom se društvo bavilo prije i u vrijeme potpisivanja ugovora. Ovdje je bitno naglasiti kako su rokovi u kojima država zadržava neko posebno pravo točno specificirani, radi se uglavnom o razdobljima od 1 do 5 godina, odnosno o nešto dužim rokovima u slučaju odredbe koja se odnosi na obvezu zadržavanja temeljne/osnovne djelatnosti društva. Za većinu odnosnih poduzeća već je istekao rok u kojem je određeno posebno pravo vrijedilo, a za najveći dio preostalih poduzeća predviđeno je istjecanje ugovornih rokova (odnosno ukidanje posebnih prava države) do pristupanja Hrvatske EU. Detaljnije, prema ugovorima, posebna prava države u potpunosti istječu tijekom 2008. godine u ukupno 3 poduzeća, a tijekom 2009. ona istječu u 5, 2010. u 9, 2011. u 2, 2012. u 1 te 2013. u 2 privatizirana trgovačka društva. U ovom području, Hrvatska - počevši od 1. srpnja 2008. godine - neće u kupoprodajne ugovore uvrštavati klauzule koje nisu u skladu s pravnom stečevinom EU. Sve odredbe postojećih ugovora koje nisu u skladu s pravnom stečevinom EU ukinut će se do dana pristupanja Hrvatske EU.

Treće područje u kojem je, prema iskustvima novih zemalja članica EU, bilo moguće očekivati zadržavanje posebnih prava od strane države ili jedinica lokalne samouprave su poduzeća koja se bave komunalnom djelatnošću. U komunalnim trgovačkim društvima koja se nalaze u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave ne postoje posebna prava države ili jedinica lokalne samouprave niti je njihovo postojanje predviđeno. Drugim riječima, ne postoji pravna osnova za postavljanje i zadržavanje posebnih prava u tim trgovačkim društvima.

Sektorska ograničenja

Izmjenama i dopunama Zakona o tržištu vrijednosnih papira (NN 138/06) ukinuta je odredba koja predstavlja sektorsko ograničenje, a prema kojoj pojedini dioničari Središnje depozitarne agencije mogu imati najviše 10% dionica s pravom glasa, s izuzetkom Hrvatske kojoj je dozvoljeno posjedovati i veći udio.

Ograničenja ulaganja u pojedine sektore nalaze se i u Zakonu o zračnom prometu, Zakonu o morskom ribarstvu te Zakonu o slatkovodnom ribarstvu. Navedena ograničenja predmet su pregovora u poglavljima 14. Prometna politika i 13. Ribarstvo.

Međunarodni ugovori o poticanju i zaštiti ulaganja

Usklađivanje postojećih međunarodnih ugovora o poticanju i zaštiti ulaganja s pravnom stečevinom EU predmet je pregovora u poglavlju 30. Vanjski odnosi.

Stjecanje nekretnina stranih osoba na području Hrvatske

Hrvatski zakonodavni okvir, uključujući Ustav Republike Hrvatske, stranim osobama dopušta stjecanje prava vlasništva na području Hrvatske uz uvjete određene zakonom.

Temeljem Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima strana fizička ili pravna osoba može, ako zakonom nije drugačije određeno, stjecati vlasništvo nad nekretninama uz ispunjavanje dviju pretpostavki: postojanje uzajamnosti i dobivanje suglasnosti ministra nadležnog za poslove pravosuđa. Za stjecanje na temelju nasljeđivanja zahtijeva se samo jedna posebna pretpostavka: postojanje uzajamnosti.

Temeljem posebnih zakona, određene vrste nekretnina strane osobe ne mogu stjecati:

1. Zakon o poljoprivrednom zemljištu propisuje da nositeljima prava vlasništva na poljoprivrednom zemljištu ne mogu biti strane pravne i fizičke osobe, osim ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno (čl. 1 (3));
2. Zakon o zaštiti prirode propisuje da pravo vlasništva na nekretninama u strogom rezervatu, nacionalnom parku, posebnom rezervatu, parku prirode, regionalnom parku, spomeniku prirode, značajnom krajobrazu, park šumi i spomeniku parkovne arhitekture ne mogu stjecati strane pravne ili fizičke osobe, osim ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno (čl. 113 (2));
3. Zakon o šumama propisuje da prava vlasništva na šumama i šumskom zemljištu u privatnom vlasništvu ne mogu stjecati strane pravne i fizičke osobe, osim ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno (čl. 52(2)).

Postoje i nekretnine koje, kao neotuđive iz državnog vlasništva, ne mogu stjecati ni domaće ni strane osobe poput šuma i šumskog zemljišta u državnom vlasništvu, javnog vodnog dobra, malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otočića i nekretnina na njima u vlasništvu Hrvatske, županije, grada i općine, a koji su uređeni posebnim zakonima (Zakon o šumama, Zakon o otocima, Zakon o vodama). Također, postoje i nekretnine koje su isključene iz pravnog prometa (opća dobra) i na kojima niti domaće niti strane osobe ne mogu stjecati vlasništvo ni druga stvarna prava poput javnih cesta, pomorskog dobra i morskih luka, a što je uređeno Zakonom o javnim cestama i Zakonom o pomorskom dobru i morskim lukama. Ovi posebni režimi stjecanja nekretnina su nediskriminatorne prirode te su u skladu s pravnom stečevinom EU.

Temeljem članka 60. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica, protekom četiri godine od njegova stupanja na snagu, odnosno od 1. veljače 2009. godine, državljanima država članica EU bit će osiguran

isti tretman kao i hrvatskim državljanima pri stjecanju nekretnina, osim za područja navedena u Dodatku VII. koja se odnose na poljoprivredno zemljište i područja zaštićena Zakonom o zaštiti prirode. Za provedbu navedenog, Hrvatska će izvršiti odgovarajuće zakonodavne prilagodbe.

U pogledu stjecanja vlasništva nekretnina od pristupanja Hrvatske EU pravnim i fizičkim osobama iz EU bit će osiguran isti tretman kao i hrvatskim osobama pri stjecanju svih vrsta nekretnina (uključivo područja zaštićena Zakonom o zaštiti prirode), osim u pogledu stjecanja poljoprivrednog zemljišta. Za provedbu navedenog, Hrvatska će izvršiti odgovarajuće zakonodavne prilagodbe.

U pogledu stjecanja vlasništva poljoprivrednog zemljišta Hrvatska postavlja zahtjev za prijelaznim razdobljem od 12 godina od datuma pristupanja EU tijekom kojeg želi zadržati postojeća ograničenja za pravne i fizičke osobe iz EU/EEP pri stjecanju ove vrste nekretnina. Obrazloženje ovog zahtjeva nalazi se u Prilogu 2. koji je sastavni dio Pregovaračkog stajališta.

Slijedom članka 57 (1) Ugovora o osnivanju Europskih zajednica, Hrvatska ima namjeru trajno zadržati ograničenja u stjecanju nekretnina prema trećim zemljama koja su u nacionalnom zakonodavstvu bila na snazi 31. prosinca 2002. godine.

III.b. Platni sustavi

Zakonodavni okvir Hrvatske kojim se uređuje područje prekograničnih plaćanja čine Zakon o deviznom poslovanju, Odluka o uvjetima i načinu obavljanja platnog prometa s inozemstvom (NN 88/05 i 18/06) te Uputa za provedbu Odluke o uvjetima i načinu obavljanja platnog prometa s inozemstvom (NN 136/05, 143/05, 37/06 i 134/07). Odluka i Uputa se primjenjuju od 1. lipnja 2006. godine i od tada su djelomično usklađene s pravnom stečevinom EU koja je tada regulirala prekogranične doznake, tj. s Direktivom 97/5/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. siječnja 1997. o prekograničnim doznakama.

U listopadu 2007. godine donesena je nova Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća 2007/64/EZ o uslugama platnog prometa na unutarnjem tržištu te o izmjenama i dopunama Direktiva 97/7/EZ, 2002/65/EZ, 2005/60/EZ i 2006/48/EZ, te kojom se ukida Direktiva 97/5/EZ.

Usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s odredbama nove Direktive provest će se donošenjem novog Zakona o uslugama platnog prometa u drugom kvartalu 2009. godine, zajedno s pripadajućim podzakonskim propisima. U skladu s novom Direktivom, Zakon o uslugama platnog prometa obuhvatit će između ostalog: definiciju pružatelja platnih usluga i institucije za platni promet, licenciranje institucija za platni promet, nadležna tijela i nadzor nad institucijama za platni promet, odredbe koje se odnose na pravila o transparentnosti uvjeta obavljanja usluga platnog prometa, prava i obveze pružatelja i korisnika usluga platnog prometa, vansudsko rješavanje sporova, izvršavanje platnih transakcija putem sredstava za komuniciranje na daljinu itd.

Odredbe Uredbe (EZ) br. 2560/2001 Europskog parlamenta i Vijeća o prekograničnim plaćanjima u euru u ovom trenutku nisu ugrađene u hrvatsko zakonodavstvo, ali će se početi direktno primjenjivati ulaskom Hrvatske u EU. Bit će stvoreni svi preduvjeti za njezinu

direktnu primjenu u hrvatskom zakonodavstvu. Naime, ranije navedeni novi Zakon o uslugama platnog prometa, kao i pripadajući podzakonski akti, uređivat će cjelovito i nacionalni i prekogranični platni promet te će biti potpuno u skladu s Direktivom 2007/64/EZ Europskog parlamenta i Vijeća.

S tim u vezi napominjemo da je hrvatski IBAN registriran pri Europskom odboru za bankarske standarde te upisan u Registar europskih brojeva računa. Također, banke sa sjedištem u Republici Hrvatskoj u obvezi su izdavati IBAN svojim klijentima.

III.c. Sprječavanje pranja novca

Pravni okvir u Republici Hrvatskoj u području sprječavanja pranja novca čine Zakon o sprječavanju pranja novca s pripadajućim pravilnikom za njegovu provedbu i drugi propisi koji uređuju poslovanje financijskih i ostalih subjekata odnosno kazneni progon.

S ciljem potpunog usklađivanja zakonodavnog, institucionalnog i provedbenog okvira s pravnom stečevinom EU i prihvaćenim standardima u području sprječavanja pranja novca, Hrvatska je 31. siječnja 2008. godine donijela Akcijski plan za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma.

U cilju ispunjavanja svih uvjeta za članstvo u EU i usklađivanja s pravnom stečevinom, kao i potrebe za dodatnim unaprjeđenjem postojećeg sustava sprječavanja pranja novca, Hrvatska je poduzela značajne korake u tom pravcu što je, između ostalog, rezultiralo i značajno poboljšanom statistikom sudskih presuda za kazneno djelo pranja novca. Hrvatska planira poduzeti niz daljnjih mjera koje su uvrštene u Akcijski plan za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma.

Akcijskim planom obuhvaćena su područja u kojima je nužno ostvariti ključne pomake (a koja su bila navedena u mjerilu za otvaranje pregovora s EU u poglavlju 4.):

- usklađivanje zakonodavstva
- jačanje provedbe kroz
 - jačanje svijesti izvještajnih obveznika
 - jačanje nadzora nad obveznicima
 - jačanje policije
 - jačanje Državnog odvjetništva
 - jačanje pravosuđa
 - jačanje suradnje svih nadležnih institucija u lancu.

Akcijskim planom predviđene su mjere za čiju provedbu su zadužene sve institucije koje sudjeluju u lancu borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma, a to su: Ministarstvo financija - Ured za sprječavanje pranja novca, Ministarstvo financija - Porezna uprava, Ministarstvo financija - Devizni inspektorat, Ministarstvo financija - Financijska policija, Ministarstvo financija - Carinska uprava, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga.

U području usklađivanja zakonodavstva, donošenjem novog Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma s pripadajućim pravilnicima za sve vrste obveznika poput

banaka, ovlaštenih društava i slično, hrvatski pravni sustav uskladit će se s Direktivom 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o sprječavanju upotrebe financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma.

Novim Zakonom o sprječavanju pranja novca transponirat će se i slijedeća pravna stečevina EU:

- Direktiva Komisije 2006/70/EZ od 1. kolovoza 2006. koja propisuje mjere za primjenu Direktive 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća glede definicije pojma "politički izložene osobe" i tehničkih kriterija za pojednostavljenu proceduru dubinske analize klijenta te iznimaka na temelju financijskih aktivnosti koje se obavljaju povremeno ili na vrlo ograničenim osnovama,
- Uredba (EZ) br. 1889/2005 Europskoga parlamenta i Vijeća o kontroli ulaska i izlaska gotovine iz Zajednice, te
- Uredba (EZ) br. 1781/2006 Europskoga parlamenta i Vijeća o podacima o uplatitelju koji prate transfer sredstava te drugim dokumentima.

Novi Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma bit će donesen do kraja lipnja 2008. godine.

Pored navedenog, do kraja 2008. godine donijet će se izmjene i dopune Zakona o igrama na sreću kojima će se, između ostalog, isti uskladiti s odredbama Direktive 2005/60/EZ vezanim uz licenciranje igračnica na sreću uz primjenu kriterija *fit and proper*.

Također, izmjenama i dopunama Zakona o sudovima do kraja 2008. godine, propisat će se hitnost sudskih postupaka za predmete koji se bave pranjem novca s ciljem ubrzanja njihovog rješavanja.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o policiji do kraja 2008. godine dodatno će se definirati obveza policije u traganju za nezakonito stečenom imovinskom koristi.

Nadalje, na nacionalnoj razini, u Ravnateljstvu policije, do kraja 2008. osnovat će se Odsjek za financijske istrage i pranje novca unutar Odjela gospodarskog kriminaliteta i korupcije. Odsjek za financijske istrage i pranje novca će predstavljati središnju jedinicu specijaliziranu isključivo za financijske istrage i istrage pranja novca, preuzeti obavljanje funkcije Jedinice za financijske istrage ("Asset Recovery Office") u skladu s Odlukom Vijeća 2007/845/JHA te, nakon pristupanja EU, surađivati i razmjenjivati informacije sa srodnim jedinicama (ARO) u ostalim državama članicama EU na način predviđen Odlukom Vijeća.

Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, do kraja 2008. izvršit će se usklađivanje kaznenog djela Prikrivanja protuzakonito dobivenog novca s odredbama i definicijama iz:

- Direktive 2005/60/EZ, kojima se uređuju način počinjenja kaznenog djela pranja novca, objekt, mentalni element, predikatno djelo i dr.,
- Okvirne odluke Vijeća EU o pranju novca 2001/500/JHA,
- Varšavske konvencije VE te
- preporuka FATF-a.

Također, istim Zakonom definirat će se pojam "imovine" i "imovinske koristi" sukladno gore navedenim aktima te će se provesti usklađivanje kaznenog djela Pripremanja kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom s odredbama UN Konvencije o

sprječavanju financiranja terorizma, UN rezolucije 1373, Okvirne odluke Vijeća EU o suzbijanju terorizma 2002/475/JHA, Treće EU Direktive te 9 specijalnih preporuka FATF-a.

U novom Zakonu o kreditnim institucijama, koji će se donijeti u III. kvartalu 2008. godine propisat će se obveza licenciranja kreditnih institucija uz primjenu *fit and proper* kriterija sukladno preporukama FATF-a.

Novim Zakonom o uslugama platnog prometa, koji će se donijeti u II. kvartalu 2009. godine, propisat će se obveza licenciranja svih institucija koje se bave uslugama platnog prometa, u skladu s odredbama Direktive 2005/60/EZ.

Hrvatska je stranka Konvencije Vijeća Europe br. 141. o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom. Do kraja 2008. godine Hrvatska će potvrditi Varšavsku konvenciju o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom i financiranja terorizma.

Donošenjem novog, posebnog zakona (ili Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima), koji će uređivati kaznenopravnu pomoć i suradnju s državama članicama EU, implementirat će se odredbe Okvirne odluke Vijeća EU 2003/577/JHA kao i odredbe Okvirne odluke Vijeća EU 2006/783/JHA, najkasnije do kraja II. kvartala 2009. godine.

Glede jačanja provedbe planira se niz mjera. Tako se u cilju jačanja svijesti obveznika planira provođenje trajne edukacije svih obveznika Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma. Edukaciju će provoditi nadzorna tijela za institucije koje nadziru, a u suradnji s Uredom za sprječavanje pranja novca. Također, donijet će se smjernice za prepoznavanje sumnjivih transakcija.

Sredstva za provedbu Akcijskog plana su osigurana iz državnog proračuna Republike Hrvatske.

Prilog 1.

Vremenski raspored donošenja zakona u cilju usklađenja
s pravnom stečevinom EU vezanom uz slobodu kretanja kapitala, usluge platnog prometa i
sprječavanje pranja novca

RED. BR.	PROPIS REPUBLIKE HRVATSKE (ROK USKLAĐIVANJA) / RELEVANTNA PРАВNA STEČEVINA EU
Sloboda kretanja kapitala	
1.	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju (II. kvartal 2008.)
	Članci 56., 58 (1) (b) i 102. Ugovora o osnivanju Europskih zajednica
2.	Zakon o osiguranju depozita (III. kvartal 2008.)
	Članci 56., 58 (1) (b) i 102. Ugovora o osnivanju Europskih zajednica
3.	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji Hrvatske elektroprivrede d.d. (do pristupanja EU)
	Radni dokument osoblja Komisije - Posebna prava u privatiziranim trgovačkim društvima u proširenoj Europskoj uniji - desetljeće puno promjena (22.07.2005.)
4.	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji INA - Industrije nafte d.d. (do pristupanja EU)
	Radni dokument osoblja Komisije - Posebna prava u privatiziranim trgovačkim društvima u proširenoj Europskoj uniji - desetljeće puno promjena (22.07.2005.)
5.	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji Hrvatskih telekomunikacija d.d. (do pristupanja EU)
	Radni dokument osoblja Komisije - Posebna prava u privatiziranim trgovačkim društvima u proširenoj Europskoj uniji - desetljeće puno promjena (22.07.2005.)
Usluge platnog prometa	
6.	Zakon o uslugama platnog prometa (II. kvartal 2009.)
Sprječavanje pranja novca	
7.	Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (II. kvartal 2008.)
	Direktiva 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o sprječavanju upotrebe financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma. Direktiva Komisije 2006/70/EZ od 1. kolovoza 2006. koja propisuje mjere za primjenu Direktive 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća glede definicije pojma "politički izložene osobe" i tehničkih kriterija za pojednostavljenu proceduru dubinske analize klijenta te iznimaka na temelju financijskih aktivnosti koje se obavljaju povremeno ili na vrlo ograničenim osnovama. Uredba (EZ) br. 1889/2005 Europskoga parlamenta i Vijeća o kontroli ulaska i izlaska gotovine iz Zajednice. Uredba (EZ) br. 1781/2006 Europskoga parlamenta i Vijeća o podacima o uplatitelju koji prate transfer sredstava te drugim dokumentima.
8.	Novi, posebni zakon (ili Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima) (II. kvartal 2009.)
	Okvirna odluka Vijeća 2003/577/JHA, Okvirna odluka Vijeća 2006/783/JHA
9.	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima (IV. kvartal 2008.)
10.	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o igrama na sreću (IV. kvartal 2008.)
	Direktiva 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o sprječavanju

RED. BR.	PROPIS REPUBLIKE HRVATSKE (ROK USKLADIVANJA) / RELEVANTNA PRAVNA STEČEVINA EU
	upotrebe financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma, Preporuke FATF-a
11.	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o policiji (IV. kvartal 2008.)
12.	Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (IV. kvartal 2008.)
	Direktive 2005/60/EZ, Okvirna odluka Vijeća o pranju novca 2001/500/JHA, Varšavska konvencija VE, Preporuke FATF-a, Okvirna odluka Vijeća o suzbijanju terorizma 2002/475/JHA
13.	Zakon o kreditnim institucijama (III. kvartal 2008.)
	Direktiva 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o sprječavanju upotrebe financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma, Preporuke FATF-a
14.	Zakon o uslugama platnog prometa (II. kvartal 2009.)
	Direktiva 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o sprječavanju upotrebe financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma, Preporuke FATF-a
15.	Zakon o potvrđivanju Varšavske konvencije (IV. kvartal 2008.)

Prilog 2.

Obrazloženje zahtjeva za prijelaznim razdobljem od 12 godina od datuma pristupanja EU tijekom kojeg Republika Hrvatska želi zadržati postojeća ograničenja za pravne i fizičke osobe iz EU/EEP pri stjecanju vlasništva poljoprivrednog zemljišta na području Republike Hrvatske

Uvod

Vezano uz zahtjev za prijelaznim razdobljem od 12 godina od datuma pristupanja EU tijekom kojeg Hrvatska želi zadržati postojeća ograničenja za pravne i fizičke osobe iz EU/EEP pri stjecanju vlasništva poljoprivrednog zemljišta na području Hrvatske, u nastavku navodimo osnovne pokazatelje koji se odnose na ekonomske i socijalne osobine Hrvatske.

Pored navedenog, istaknute su i specifičnosti Hrvatske koje su posljedica Domovinskog rata, a koje imaju značajan utjecaj na tržište poljoprivrednog zemljišta i time dodatno produbljuju relativno **nepovoljan položaj hrvatskih građana** u odnosu na građane zemalja Europske unije kada je riječ o efektima liberalizacije hrvatskog tržišta poljoprivrednog zemljišta.

Ciljevi koji se žele ostvariti tijekom prijelaznog razdoblja, a zbog kojih je prijelazno razdoblje i zatraženo su (1) poboljšanje proizvodnosti i položaja hrvatskih građana koji se bave poljoprivredom, odnosno koji su zaposleni u sektoru poljoprivrede, lova i ribarstva te (2) postupni razvoj tržišta poljoprivrednog zemljišta koji će uvažavati mogućnosti hrvatskih građana da u njemu ravnopravno učestvuju.

Aktivnosti koje će se provoditi u prijelaznom razdoblju do liberalizacije tržišta poljoprivrednog zemljišta za EU/EEP, a kojima će se građanima Hrvatske koji se bave poljoprivredom omogućiti ravnopravno sudjelovanje na tržištu poljoprivrednog zemljišta, su (1) sređivanje imovinskopravnih odnosa na poljoprivrednom zemljištu kao pretpostavka za ažuriranje i sređivanje zemljišnih knjiga, (2) okrupnjavanje posjeda, (3) unaprjeđenje tržišta poljoprivrednog zemljišta za zakup i unaprjeđenje prava zakupoprimaca, (4) restrukturiranje poljoprivredne proizvodnje, (5) poboljšanje tehnologija i kapitalne opremljenosti u poljoprivredi te (6) razminiranje poljoprivrednih površina.

1. Osnovni pokazatelji

U nastavku su navedeni osnovni pokazatelji koji se odnose na ekonomske i socijalne osobine Hrvatske i hrvatsko tržište poljoprivrednog zemljišta s osvrtom na probleme iz nesređenosti evidencije imovinsko-pravnih odnosa. Naglašavamo da podaci koji se odnose na raspoložive prosječne vrijednosti država članica EU obuhvaćaju zadnje raspoložive podatke za Austriju, Belgiju, Bugarsku, Češku, Dansku, Estoniju, Finsku, Francusku, Grčku, Irsku, Italiju, Latviju, Litvu, Luksemburg, Mađarsku, Nizozemsku, Njemačka, Poljsku, Rumunjsku, Slovačku, Španjolsku i Švedsku, osim ako drugačije nije navedeno.

1.1. Ekonomski pokazatelji

Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika mjereno prema paritetu kupovne moći na kraju 2007. godine prema podacima Eurostata je procijenjen na 57,4% prosječnog u EU (EU27). U prethodnim godinama bio je nešto manji, pa je tako u 2003. iznosio 50,6%, u 2004. iznosio je

52,1%, u 2005. iznosio je 49,9%, dok je u 2006. iznosio 51,5% prosječnog BDP po glavi stanovnika.

Prosječna **bruto dodana vrijednost** po zaposlenom u poljoprivredi je u razdoblju 2001- 2005 stagnirala te je do njenog porasta došlo tek 2006. godine kada je iznosila 9.418 eura. Usporedimo li ovu vrijednost s vrijednošću 19.843 eura koja predstavlja prosjek raspoloživih podataka za zemlje EU (podaci iz 2006.), očito je da u Hrvatskoj postoji dovoljno prostora za unaprjeđenje poljoprivredne djelatnosti.

Udio **bruto dodane vrijednosti**, kao mjera značajnosti poljoprivrednog sektora u nacionalnom gospodarstvu, izračunat u tekućim cijenama za sektor poljoprivrede, lova i ribarstva u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti u Hrvatskoj iznosi 7,1% (podatak za 2006. godinu) što je također značajno više od prosjeka raspoloživih podataka za zemlje EU (3,4%). Vidljivo je da bi liberalizacija tržišta poljoprivrednog zemljišta utjecala na značajni dio gospodarstva.

1.2. Socijalni pokazatelji

Uvažavajući definiciju OECD-a, **ruralni prostor** čini 90% ukupne površine Hrvatske na kojem živi više od 41% ukupnog stanovništva (2004. godine). Odgovarajući podaci za EU27 pokazuju da je prosječni udio ruralnog stanovništva u istoj godini iznosio 29,6%.

Značajnost poljoprivrednog sektora u nacionalnom gospodarstvu Hrvatske može se vidjeti i iz udjela **zaposlenih u sektoru poljoprivrede, lova i ribarstva** u ukupnom broju zaposlenih koji iznosi 14,1% (2006. godina) što je značajno više od prosječnog udjela u zemljama EU koji temeljem raspoloživih podataka u 2006. iznosi 6,9%.

Domovinski rat i njegove posljedice imaju vrlo značajan utjecaj na krajeve u kojima se nalazi većina stanovništva koje se bavi poljoprivredom i u kojem se nalazi većina poljoprivrednog zemljišta Hrvatske. Posebno se naglašava da je zbog ratnih stradanja veliki broj stanovnika napustio ove krajeve, o čemu se više govori u trećem dijelu obrazloženja.

Veliki značaj poljoprivrednog sektora, kao i pokazatelji udjela ruralnog prostora i udjela populacije koja se bavi poljoprivredom, ukazuju da bi se **posljedice liberalizacije tržišta poljoprivrednog zemljišta odrazile na veliki broj zaposlenih hrvatskih građana.**

1.3. Tržište poljoprivrednog zemljišta

U nastavku opisujemo raspoložive pokazatelje tržišta poljoprivrednog zemljišta koji se odnose na površine i prosječne cijene.

1.3.1. Površina poljoprivrednog zemljišta

Poljoprivredno zemljište u Hrvatskoj je prema **Zakonu o poljoprivrednom zemljištu** definirano na način da obuhvaća oranice, vrtove, livade, pašnjake, voćnjake, maslinike, vinograde, ribnjake, trstike, močvare i drugo zemljište koje se može privesti poljoprivrednoj proizvodnji. Dakle, osnovni kriterij je namjena zemljišta pri čemu je poljoprivredno zemljište samo ono zemljište koje se nalazi izvan građevinskog područja i koje nije obuhvaćeno šumsko-gospodarskom osnovom.

Poljoprivredna površina u Republici Hrvatskoj obuhvaća oranice i vrtove, voćnjake, maslinike, vinograde, livade i pašnjake i povrtnjake.

Prema Popisu poljoprivrede iz 2003. (zadnji obavljeni popis poljoprivrede) poljoprivredna površina kućanstava i poslovnih subjekata koja bi mogla biti predmetom tržišta poljoprivrednog zemljišta iznosila je 1.392 tisuće ha (24,6% ukupne površine Hrvatske), od čega se koristi 1.077 tisuća ha (ili 77,4%). Od navedene 1.392 tisuće ha, na kućanstva otpada 1.163 tisuće ha, dok se na poduzeća odnosi ostatak od 229 tisuća ha koji uglavnom čini zakupljeno državno poljoprivredno zemljište.

Programom raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države kojim je obuhvaćeno 532 tisuće ha (podatak iz 2006. godine koji se odnosi na programe lokalnih uprava koji su dobili suglasnost Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja) predviđeni su povrat, prodaja, zakup, koncesija i ostali oblici raspolaganja zemljištem. Ukupno je ugovoreno raspolaganje s 266 tisuća ha, dok se ostatak ne smatra ugovorenim.

Posebno se naglašava da programom nisu obuhvaćene sve površine u vlasništvu države jer jedinice lokalne uprave koje raspolažu vrlo malim, usitnjenim i dislociranim površinama nisu ni izrađivale program te da se dio poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države za koji nisu zaključeni ugovori koristi temeljem kratkoročnog zakupa, na rok do jedne godine. Posebno se napominje da je prema metodologiji Državnog zavoda za statistiku koja se koristila do 2005. godine ukupna poljoprivredna površina na kraju 2004. godine iznosila 2.695 tisuća ha.

Prosječna veličina posjeda kućanstva je u 2003. iznosila 2,6 ha. Čak 75% kućanstava raspolaže s posjedom manjim od 3 ha pri čemu je udio tih posjeda u ukupnom korištenom poljoprivrednom zemljištu u vlasništvu kućanstava 21,3%. Parcele s površinom manjom od 10 ha čine čak 90% svih poljoprivrednih parcela. U takvoj situaciji, učinkovito bavljenje poljoprivredom podrazumijeva i uzimanje obradive zemlje u zakup.

Iz ovih podataka razvidno je da je **značajan udio poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu kućanstava**. Veliki broj vlasnika poljoprivredne zemlje neminovno ima za posljedicu **usitnjenost poljoprivrednih posjeda** iz čega se može zaključiti kako je jedan od primarnih zadataka države omogućiti poljoprivrednicima okrupnjivanje posjeda, a što je nužno provesti prije potpune liberalizacije tržišta poljoprivrednog zemljišta kako bi se pravovremeno **unaprijedio relativan položaj hrvatskih poljoprivrednika u odnosu na poljoprivrednike iz ostalih zemalja EU**.

1.3.2. Cijene poljoprivrednog zemljišta

Cijena poljoprivrednog zemljišta jedan je od ključnih faktora u donošenju odluke o bavljenju poljoprivredom i namjeri okrupnjivanja posjeda.

Prema podacima koji se odnose na cijene postignute prilikom prodaje državnog poljoprivrednog zemljišta (2003. godina), prosječna cijena jednog ha državnog zemljišta iznosila je 1.817 eura i rezultat je Pravilnika o zakupu, prodaji i davanju koncesije na poljoprivredno zemljište u državnom vlasništvu iz 2003. koji je definirao da se prodaja zemljišta može obaviti po najviše dvostrukoj cijeni od početno oglašene. U pravilu, kupoprodaje se izvršavaju po navedenoj najvišoj cijeni.

Iako ne postoje statistički podaci temeljem kojih bi se mogla precizno utvrditi prosječna cijena ha poljoprivrednog zemljišta (bez obzira radi li se o zemljištu u vlasništvu kućanstava, poduzeća ili države), temeljem podataka Porezne uprave koji se odnose na ukupnu poreznu osnovicu poreza na promet nekretnina u slučaju kada je predmet kupoprodaje klasificiran kao poljoprivredno zemljište, može se **procijeniti prosječna cijena jednog ha poljoprivrednog zemljišta**. Tablica 1. prikazuje procijenjene prosječne cijene u razdoblju 2001-2006 godine. Iz tablice je vidljivo da je u promatranom razdoblju cijena u eurima narasla 102%, odnosno da je **na godišnjoj razini** zabilježen **porast** od 15%.

Tablica 1. Procijenjena prosječna cijena jednog ha poljoprivrednog zemljišta

Godina	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
cijena €/ha	1.184	1.261	1.482	1.783	1.806	2.397

Usporedbom ovih cijena s odgovarajućim cijenama u članicama EU, s posebnim naglaskom na "stare" članice iz kojih se i očekuje najveća potražnja za hrvatskim poljoprivrednim zemljištem, možemo zaključiti da su **cijene u "starim" članicama višestruko veće od cijena poljoprivrednog zemljišta u Hrvatskoj** (Tablica 2.).

Tablica 2. Cijene poljoprivrednog zemljišta, €/ha

Godina	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
Stare članice	-	12.324	12.398	13.117	12.299	-
Hrvatska	1.184	1.261	1.482	1.783	1.806	2.397

Osim poljoprivrednim zemljištem kojeg imaju u vlasništvu, hrvatski građani koji se bave poljoprivredom raspolažu i zemljom u zakupu. Razvoj ovog također nerazvijenog tržišta u izravnoj je vezi s razvojem ostatka tržišta poljoprivrednog zemljišta.

U cilju dobivanja jednog pokazatelja kojim bi se ocijenila priuštivost poljoprivrednog zemljišta u Hrvatskoj za hrvatske građane i građane zemalja EU, koristimo indeks koji predstavlja omjer cijene jednog hektara poljoprivrednog zemljišta i bruto dodane vrijednosti po zaposlenom u poljoprivredi pri čemu viša vrijednost indeksa ukazuje na manju priuštivost. Tablica 3. prikazuje vrijednosti ovog indeksa za Hrvatsku iz kojeg je vidljivo naglo pogoršanje priuštivosti u 2003. godini.

Tablica 3. Indeks priuštivosti

Godina	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
Indeks	0,16	0,16	0,24	0,24	0,24	0,25

Posebno je zanimljiv omjer ovakvih indeksa za određene zemlje EU, za koje raspolažemo potrebnim podacima, i Hrvatsku, jer tako dobivena vrijednosti ukazuje koliko puta je poljoprivredno zemljište u Hrvatskoj priuštivije poljoprivrednicima zemalja EU (obzirom na visinu bruto dodane vrijednosti po zaposlenom u poljoprivredi u članicama EU) u odnosu na poljoprivredno zemljište u njihovim zemljama.

Tablica 4. pokazuje da su cijene poljoprivrednog zemljišta u Hrvatskoj, ali i bruto dodana vrijednost po zaposlenom u poljoprivredi višestruko niže od odgovarajućih vrijednosti u izabranim zemljama EU te da je stoga **priuštivost hrvatskog poljoprivrednog zemljišta višestruko povoljnija za građane zemalja članica EU zbog čega bi se građani Hrvatske na tržištu poljoprivrednog zemljišta u Hrvatskoj našli u izrazito nepovoljnijem položaju**.

Tablica 4. Priuštivost hrvatskog poljoprivrednog zemljišta, zadnji raspoloživi podaci

Država	Indeks priuštivosti hrvatskog poljoprivrednog zemljišta za građane određene zemlje	Indeks priuštivosti poljoprivrednog zemljišta u matičnoj zemlji za građane određene zemlje	Omjer
Austrija	0,29 a	N A	N A
Belgija	0,05 b	0,61 b	11,54
Danska	0,06 b	0,70 b	11,07
Finska	0,08 a	0,17 b	2,12
Francuska	0,07 a	0,11 c	1,60
Grčka	0,14 c	0,93 c	6,40
Irska	0,08 b	0,63 c	8,22
Italija	0,10 a	N A	N A
Luksemburg	0,07 b	3,26 e	49,64
Nizozemska	0,06 a	0,86 c	14,29
Njemačka	0,06 c	0,37 f	5,78
Španjolska	0,07 b	0,47 b	6,44
Švedska	0,04 c	0,05 c	1,38
Bugarska	0,56 c	0,32 c	0,58
Češka	0,13 b	0,25 d	1,92
Estonija	0,22 a	0,05 a	0,24
Latvija	0,58 a	0,31 c	0,53
Litva	0,35 b	0,10 c	0,27
Mađarska	0,10 b	0,10 b	1,00
Poljska	0,64 a	0,64 a	0,99
Rumunjska	0,70 c	0,11 c	0,16
Slovačka	0,28 b	0,15 b	0,54
Turska	0,13 a	N A	NA
Hrvatska	0,25 a	0,25 a	1,00

Napomena: slova označavaju referentnu godinu:

a - 2006, b - 2005, c - 2004, d - 2003, e - 2002, f - 2001

1.3.3. Imovinsko-pravni problemi

Nesređeni imovinskopravni (vlasničkopravni) odnosi na poljoprivrednom zemljištu uvelike otežavaju razvoj tržišta poljoprivrednim zemljištem. Višestrukim promjenama društvenoga uređenja od 1918. godine kao i velikim migracijama stanovništva unutar bivših država i iseljavanjem stanovništva vlasnički odnosi su ostali nerazriješeni u velikom broju čestica poljoprivrednoga zemljišta. Problemi povezani s nesređenim imovinskopravnim odnosima na poljoprivrednom zemljištu otežavaju i sređivanje i ažuriranje evidencija vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem, a time i značajno usporavaju pravni promet takvim zemljištem i razvoj tržišta poljoprivrednim zemljištem. U velikom broju slučajeva stvarno pravno stanje na terenu nije usklađeno s podacima u zemljišnoj knjizi niti s podacima u katastru zemljišta.

Nesređeni imovinskopravni odnosi na poljoprivrednom zemljištu odnosno neusklađenost podataka iz gruntovnice, katastra i stvarnog stanja na terenu, najvećim su dijelom rezultat promjena vlasničkopravnih odnosa na poljoprivrednom zemljištu do kojih je došlo

privatizacijom poljoprivrednog zemljišta nakon prelaska na tržišno gospodarstvo i ukidanja društvenog vlasništva. Najveći dio poljoprivrednog zemljišta u prošlom sistemu je bio u društvenom vlasništvu. Tržište poljoprivrednim zemljištem u društvenom vlasništvu nije bilo razvijeno pa se niti evidencije o takvom zemljištu nisu uredno vodile. Tržište takvim nekretninama počelo se razvijati tek nakon ukidanja društvenog vlasništva i uspostavljanja privatnovlasničkog režima na poljoprivrednom zemljištu. Privatizacija je provedena pretvorbom društvenog vlasništva na poljoprivrednom zemljištu u privatno vlasništvo i to na način da je Hrvatska postala vlasnik poljoprivrednog zemljišta koje je bilo u društvenom vlasništvu. Međutim, time se u pogledu poljoprivrednog zemljišta nije uspostavila niti potpuna pravna sigurnost u pogledu vlasničkopravnih odnosa niti su se time ostvarile pretpostavke za slobodno tržište poljoprivrednim zemljištem. Ukidanjem društvenog vlasništva i određivanjem države Hrvatske kao nositelja vlasničkopravnih ovlaštenja na poljoprivrednom zemljištu ostvaren je samo osnovni preduvjet da se sukladno važećim propisima započne stvarno sređivanje imovinskopravnih odnosa na poljoprivrednom zemljištu, da se sredi zemljišnoknjižno stanje nakon ukidanja društvenog vlasništva, da se provedu nove katastarske izmjere, da se dovrši denacionalizacija poljoprivrednog zemljišta odnosno povrat poljoprivrednog zemljišta bivšim vlasnicima, da se urede pravni odnosi na poljoprivrednom zemljištu koje su koristile bivše društvene pravne osobe s obzirom na to da se poljoprivredno zemljište nije procjenjivalo niti se unosilo u kapital u postupcima pretvorbe društvenih pravnih osoba u trgovačka društva, da se dovrše postupci okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta, kao i da se na siguran način razgraniči poljoprivredno zemljište od šuma i šumskog zemljišta. Svi navedeni postupci ne samo da zahtijevaju velika financijska sredstva, već i odgovarajuće procedure za njihovu provedbu kojima će se osigurati potpuna zaštita svih nositelja prava na poljoprivrednom zemljištu, a posebno zaštita njihovog vlasništva i drugih stečenih prava sukladno ustavnoj garanciji prava vlasništva.

Problemi povezani s imovinsko-pravnim odnosima očituju se i kod točnog utvrđivanja vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem koje pripada samoj državi Hrvatskoj. Naime, država je upisana kao vlasnik samo na dijelu zemljišta koje je 1991. godine pretvorbom društvenog vlasništva na poljoprivrednom zemljištu postalo vlasništvo Hrvatske. Međutim, na velikom dijelu tih površina upis vlasništva u korist Hrvatske još nije proveden jer se u velikom broju slučajeva nisu u zemljišnim knjigama provodile ni ranije promjene nastale nacionalizacijom poljoprivrednog zemljišta odnosno podruštvljenjem poljoprivrednog zemljišta. Slijedom toga, velike površine poljoprivrednog zemljišta još uvijek se vode kao društveno vlasništvo, vlasništvo bivših poljoprivredno-industrijskih kombinata, a dio poljoprivrednog zemljišta još uvijek je upisan i kao vlasništvo fizičkih i pravnih osoba koje su bile vlasnici prije podruštvljenja poljoprivrednog zemljišta do kojeg je dolazilo i bez odgovarajućih upisa u zemljišne knjige.

Iz navedenog razloga je Zakonom o vlasništvu i drugim stvarnim pravima iz 1996. godine propisano da se zaštita povjerenja u istinitost i potpunost zemljišnih knjiga neće primjenjivati u korist stjecanja do kojih dođe unutar roka od pet godina od stupanja Zakona na snagu, ako se njime stječe nekretnina na kojoj je bilo upisano društveno vlasništvo, a nije brisano prije nego što je Zakon stupio na snagu (1. siječnja 1997.). Kasnijim izmjenama i dopunama tog zakona višekratno je pomican rok odgode povjerenja u zemljišne knjige te je prema važećem Zakonu utvrđen s 1. siječnja 2010. godine. Na taj se način zaštitilo sve osobe koje su pretvorbom društvenog vlasništva postale vlasnici poljoprivrednog zemljišta (uključujući i Republiku Hrvatsku) da zahtijevaju upis svog vlasništva u zemljišne knjige kako bi ostvarile pretpostavke za siguran i efikasan pravni promet.

Nesređeni imovinsko-pravni odnosi **otežavaju ili čine nemogućim raspolaganje kako** državnim tako i privatnim poljoprivrednim zemljištem, a samim time i okrupnjavanje posjeda, razvijanje tržišta zakupa te bilo kakva ozbiljnija kapitalna ulaganja (ranije je spomenut i problem jednogodišnjih ugovora o zakupu državne poljoprivredne zemlje).

2. Specifične osobine Republike Hrvatske

U nastavku opisujemo posljedice Domovinskog rata i pokušaj njihova saniranja na Područjima posebne državne skrbi u opsegu u kojem oni utječu na nemogućnost kreiranja efikasnog tržišta poljoprivrednog zemljišta i usporavaju procese čiji su ciljevi poboljšanje proizvodnosti i položaja hrvatskih građana koji se bave poljoprivredom.

2.1. Domovinski rat

Specifičan problem razvoja bilo kakvog efikasnog tržišta poljoprivrednog zemljišta predstavljaju razaranja koja su posljedica Domovinskog rata (1991-1995).

Izravne posljedice rata očituju se u smanjenju broja stanovnika na ratom zahvaćenim područjima (1/3 površine RH), poljoprivrednom zemljištu zagađenom minama i uništenoj poljoprivrednoj mehanizaciji. **Neizravne posljedice** između ostalog očituju se u nemogućnosti okrupnjivanja posjeda, neobrađenim površinama visokokvalitetne zemlje, ali i u značajnom manjku investiranja što dodatno otežava život građana koji žive u takvim područjima.

Utjecaj rata na stanovništvo koje se bavi poljoprivredom vidljiv je iz usporedbe podataka Popisa stanovništva 1991. i Popisa poljoprivrede 2003. u kojima se uočava značajan pad (od 16%) broja poljoprivrednih kućanstava (s 534.266 na 448.532).

Jednu od najtežih posljedica rata predstavljaju minirane površine kojima je bilo zagađeno 12 županija, odnosno 121 općina u kojima živi oko četvrtine građana Hrvatske (1,1 mil). Hrvatska Vlada je 1998. osnovala Hrvatski centar za razminiranje koji je prikupio podatke o ukupnoj površini zagađenoj minama koja je iznosila 2% ukupne površine. Prema istom izvoru, udio poljoprivrednog zemljišta obuhvaćen razminiranjem kreće se između 42% i 54%, dok ukupna površina izravno zagađena minama na kraju 2006. iznosi 997 km². U razdoblju 2002. - 2006, troškovi razminiranja iznosili su oko 1,5 mlrd kuna od čega se 20% odnosi na donacije, uglavnom iz EU i SAD-a.

Svemu navedenom treba pridodati strah i nesigurnost koja se javlja kod stanovnika takvog, zagađenog područja kao i strah od obrađivanja okolnih parcela. Imajući na umu da su ratna djelovanja bila posebno izražena u određenim dijelovima zemlje, Hrvatska je definirala Područja posebne državne skrbi.

2.2. Područja posebne državne skrbi

Kao što navodi **Zakon o područjima posebne državne skrbi** (NN 26/03), područja posebne državne skrbi (PPDS) kreirana su "radi uklanjanja posljedica rata, bržeg povratka stanovništva koje je prebivalo na tim područjima prije Domovinskog rata, poticanja demografskog i gospodarskog napretka, te postizanja što ravnomjernijeg razvitka svih područja Hrvatske".

PPDS područja organizirana su u tri skupine, pri čemu prvu skupinu čine područja uz državnu granicu koja su u toku Domovinskog rata bila okupirana i koja se nalaze do 15 km zračne udaljenosti od državne granice uz uvjet da u područnom središtu ne živi više od 5000 stanovnika. Osim toga, sva u ratu okupirana naselja, općine i gradovi hrvatskog Podunavlja također spadaju u prvu skupinu PPDS-a. Drugu skupinu PPDS-a čine sva područja koja su bila okupirana, ali nisu određena u prvu skupinu. Konačno, treću skupinu čine dijelovi Hrvatske koji zaostaju u razvoju temeljem četiri kriterija razvijenosti.

Posebno izdvajamo da **područja u kojima se nalazi većina poljoprivrednog zemljišta Hrvatske** čine čak 43% ukupne površine PPDS-a prve skupine, odnosno dijelova Hrvatske najteže pogođenih stradanjima u Domovinskom ratu. Na istom području živi čak 73% stanovništva koji prebiva na ukupnom području PPDS-a prve skupine.

Promotrimo li sve tri skupine PPDS-a i dio Hrvatske u kojem se nalazi najveći dio poljoprivrednog zemljišta (Slavonija), uočiti ćemo da je 28% površine PPDS-a i 45% stanovništva PPDS-a upravo s tog, poljoprivrednom zemljom bogatog područja Hrvatske. Dodatno, ovo područje Hrvatske po mnogim pokazateljima, uključujući stopu nezaposlenosti, BDP per capita i obrazovanost, dodatno zaostaje za ostatkom Hrvatske (Tablica 5).

Tablica 5. Ekonomski i socijalni pokazatelji za Slavoniju

Pokazatelj	Hrvatska	Slavonija
Udio u ukupnoj površini RH	100%	22%
Udio korištenog poljoprivrednog zemljišta u ukupnom korištenom poljoprivrednom zemljištu RH	100%	45,8%
Udio površina pod žitaricama u odnosu na ukupne površine pod žitaricama u RH	100%	53,3%
Udio korištenog poljoprivrednog zemljišta	15,2%	25,5%
Udio zaposlenih u poljoprivredi, lovu i šumarstvu	2,4%	7,7%
Udio poljoprivrednog stanovništva	5,5%	9,4%
Udio visokoobrazovanog stanovništva (2001)	12,0%	7,1%
Stopa nezaposlenosti, administrativna (2006)	16,0%	26,6%
BDP per capita prema paritetu kupovne moći, indeks EU27=100 (2005)*	50,0	34,6

Pokazatelj za Slavoniju odnosi se na NUTS II regiju Središnja i Istočna (Panonska) Hrvatska

NUTS regije određene su Nacionalnom klasifikacijom prostornih jedinica za statistiku (NN 35/2007)

Brza liberalizacija tržišta poljoprivrednog zemljišta stoga bi posebno utjecala upravo na ova, ionako ratom pogođena i nerazvijena, područja. Osim toga, brza liberalizacija bi dodatno loše utjecala na postizanje ciljeva koji su postavljeni Zakonom o područjima posebne državne skrbi jer bi se zbog dodatno smanjene priuštivosti poljoprivrednog zemljišta otežala mogućnost kupnje zemlje od strane lokalnog stanovništva što bi u kratkom roku moglo imati teške posljedice na socijalnu sliku ovog ionako ratom teško pogođenog dijela Hrvatske te tako izazvati njegovu daljnju depopulaciju.

3. Pokrenuti projekti

U prijelaznom razdoblju do potpune liberalizacije tržišta poljoprivrednog zemljišta Hrvatska će intenzivno raditi na sređivanju zemljišnih knjiga, okrupnjavanju posjeda, unaprjeđenju tržišta poljoprivrednog zemljišta, restrukturiranju poljoprivredne proizvodnje s ciljem postizanja veće proizvodnosti, poboljšanju tehnologija i kapitalne opremljenosti u poljoprivredi te razminiranju poljoprivrednih površina.

3.1. Srednjoročni projekti

1. Projekt "Uspostave središnje baze podatka o poljoprivrednom zemljištu" (2008–2011) čiji je cilj na jednom mjestu obuhvatiti podatke koji će omogućiti učinkovitije gospodarenje poljoprivrednim zemljištem u državnom i privatnom vlasništvu. U projektu sudjeluju Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Državna geodetska uprava i Hrvatski geodetski institut;
2. Pilot projekt "Okрупnjavanje poljoprivrednog zemljišta u Hrvatskoj" koji se provodi u suradnji s Vladom Kraljevine Švedske i stručnjacima FAO. Cilj je ubrzati rješavanje imovinsko pravnih odnosa kako bi se omogućio razvoj efikasnog tržišta poljoprivrednog zemljišta. Vrijednost projekta je 13 mil. kuna. Planirani završetak projekta je u 2009;
3. Projekt "Sustav identifikacije zemljišnih čestica LPIS" (2008-2010). Projekt se financira iz sredstava Projekta usklađivanja poljoprivrednog zakonodavstva u RH s pravnom stečevinom EU (CAACP) koji se financira iz sredstava zajma Svjetske banke, sredstava osiguranih u Državnoj geodetskoj upravi u sklopu CARDS i PHARE programa, te iz sredstava Državnog proračuna u ukupnom iznosu 120 mil. kuna.

3.2. Dugoročni projekti

1. Operativni program okрупnjavanja poljoprivrednih površina (2008-2020). Intenzivnim radom i ulaganjem na poslovima okрупnjavanja planira se povećati prosječna zemljišna površina po gospodarstvu s 3 na 15 ha. Koristit će se postupci zamjene parcela, arondacije i komasacije. Gospodarstvima su kroz program osigurana sredstva za ovu namjenu kao i kapitalna potpora u postupku okрупnjavanja;
2. Projekt razvoja tržišta poljoprivrednog zemljišta. Sređivanjem vlasničkih odnosa otvara se mogućnost intenzivnijeg prometa s poljoprivrednim zemljištem;
3. Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj. Do 2010. planira se izgraditi sustav navodnjavanja na novih 35 tisuća ha, a do 2020. na ukupno 65 tisuća ha. Time će se znatno povećati vrijednost poljoprivrednog zemljišta, povećati proizvodnost po hektaru te omogućiti restrukturiranje poljoprivredne proizvodnje;
4. Program razvoja sela kroz Strategiju ruralnog razvoja. Prema navedenoj Strategiji do 2013. godine u seoski prostor će se investirati gotovo osam milijardi kuna, odnosno od 2009. godine po cca. 1,5 milijardi kuna godišnje. Više od 41% ukupnog stanovništva Hrvatske živi na ruralnom prostoru. Stoga su ciljevi ove politike poboljšanje kvalitete života na selu i smanjivanje razlike standarda sela i grada, gradnja ruralne infrastrukture, poticanje gradnje kuća, jačanje ljudskog potencijala i podrška poljoprivrednom gospodarstvu kroz olakšani pristup financijskim i kreditnim sredstvima;
5. Program IPARD za razdoblje do 2011. godine. Hrvatska će na raspolaganju imati iznos od gotovo 130 milijuna eura, dok za 2012. i 2013. godinu Europska

komisija još nije odredila iznos. Sredstva će se potrošiti na strukturnu prilagodbu poljoprivrede kao i na razvoj infrastrukture;

6. Intenzivan rad i ulaganja u cilju rješavanja problema koji proističu iz imovinsko pravnih odnosa na poljoprivrednom zemljištu. Proces će biti završen do kraja 2020. godine.